

ენერგოდამზოგავი, ეკოლოგიური, განთავსების საშუალებების ჩართვა სასოფლო ტურიზმში

დავით ლოლუა

აკადემიური დოქტორი, ევროპის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, საქართველო

საკვანძო სიტყვები: ფერმერული და სასოფლო ტურიზმი, საოჯახო სასტუმროები, ეკოლოგიური, ენერგოდამზოგავი, მწვანე შენობა

ბოლო წლებში განვითარებულ ქვეყნებში, სოფლის ტურიზმის პოპულარობა განსაკუთრებით გაიზარდა. ამ მიმართულებით ბოლო პერიოდში შეიმჩნევა უცხოელი ტურისტების ინტერესის ზრდაქართული სოფლებისადმი. ჩვენი ქვეყნის განვითარების პრიორიტეტებად განსაზღვრულია სოფლის მეურნეობისა და ტურიზმის განვითარება. უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველო ტრადიციულად აგრარული ქვეყანაა, მისი პოტენციალი დაუშრეტელია, ქართველი გლეხის სტუმარმასპინძლობა კი ოდითგანვე ცნობილია.

საქართველოს რეგიონებს სოფლის და ფერმერული ტურიზმის განვითარების კუთხით უდიდესი პოტენციალი გააჩნია: ბუნებრივი მშენიარება, მდიდარი ფლორა და ფაუნა, ეკოლოგიურ-რეკრეაციული ზონები, დასასვენებელ-სამკურნალო კურორტები, მრავალი კულტურული და ისტორიული ძეგლი, ფოლკლორი, სამზარეულო და სხვა.

სასოფლო და ფერმერული ტურიზმის არსი არის დასვენება სოფლად, ეკოლოგიურ გარემოში, ადამიანებთან, რომლებსაც აქვს თავიანთი ინდივიდუალური მეურნეობა, აქვთ სტუმრების განთავსების საშუალება და შეუძლიათ სხვადასხვა აქტივობების შეთავაზება. ფერმერული ტურიზმი იძლევა საკმაოდ საინტერესო შესაძლებლობებს სოფელში ბიზნესის განვითარებისათვის. თეორიულად ნებისმიერ სოფლის მცხოვრებს, დროის, სურვილისა და ორგანიზატორის უნარების არსებობის შემთხვევაში შეუძლია დაკავდეს სოფლის ტურიზმის განვითარებით.

საქართველოს სოფლებში სიღარიბის გამომწვევი მიზეზების კვლევის შედეგად გაირკვა, რომ გამოკითხული მოსახლეობის უმრავლესობა სიღარიბის მიზეზად თვლის დაბალ შემოსავალს მიღებული ჭარბი პროდუქტის რეალიზაციის ბაზრის უქონლობის გამო, აგრეთვე უმუშევრობას გადამამუშავებელი საწარმოების სიმცირის გამო. ამ მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად მნიშვნელოვანია, რომ სოფლის მოსახლეობას საკუთარი საოჯახო მეურნეობასთან ერთად ან მის საფუძველზე ჰქონდეს დასაქმების დამატებითი შესაძლებლობა. ასეთ მიმართულებას სოფლის და ფერმერული ტურიზმის განვითარება წარმოადგენს.

სოფლის და ფერმერული ტურიზმის განვითარების შემთხვევაში ადგილობრივი მკვიდრნი სოფლად აშენებენ, ფლობენ და განკარგავენ ტურისტულ ობიექტებს, ქმნიან სამუშაო ადგილებს და ტურისტების მიერ გაწეული დანახარჯებით იღებენ პირდაპირ ეკონომიკურ მოგებას. სასოფლო ტურიზმის წარმატებული განვითარება არ ითხოვს დიდ კაპიტალდაბანდებას, მაგრამ საჭიროებს სრულყოფილ დაგეგმვასა და პროგრამირებას.

აუცილებლობის შემთხვევაში შესაძლოა სოფელში აშენდეს ახალი, იაფი, ორგანული მასალისაგან აგებული, ეკოლოგიურად სუფთა, ენერგოდამზოგავი ტურისტული ობიექტები. ასეთი კომფორტული ე. წ. „მწვანე“ ნაგებობები ტურისტებს საშუალებას აძლევს განთავსდნენ კოტეჯებში, რანჩოებში, ბუნგალოებში ფერმებისა და პლანტაციების მახლობლად, ან სტუმრებისთვის განკუთვნილ ცალკე სახლებში.

შენობა წარმოადგენს ხის კარკასულ ნაგებობას. კედლების შევსება, იატაკის, ჭერის, დათბუნება მოხდება ნამჯის ბლოკებით. კედლების გალესვა გათვალისწინებულია თიხის ნაზავით. ყველა მასალა ორგანული, ანუ ბუნებრივი, ეკოლოგიურად სუფთა, ენერგოდამზოგავი, იაფი, ადვილად მოსაპოვებელი და ასაშენებელია.[5]

ნამჯის ბლოკებით აშენებული შენობის (სახლი, კარავი, ტურისტული ქოხი, ბუნგალო) პრიორიტეტი, ენერჯის დაზოგვა დამოკიდებულია მის თბოფიზიკურ პარამეტრებზე (თერმულ წინააღობაზე, თბოგამტარობაზე და სხვა), რომლებიც დაახლოებით 30-40%-ით ზოგავენ შენობის გასათბობად და გასაგრილებლად საჭირო ენერჯიას. ეს თვისებები ანახევრებენ გათბობისა და კონდენცირების ხარჯებს.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ ქვეყანაში არსებულთან ერთად, მრავალი მშენებარე ტურისტულ-რეკრეაციული ობიექტი, ნაკრძალი, ალკვეთილი, ეროვნული პარკია, მაშინ ნათელი გახდება, რომ ეკონომიკური ეფექტი, მნიშვნელოვანია. შემოთავაზებული ენერგოდამზოგავი ტექნოლოგიები და მასალები ყოველდღიურად შეამცირებენ კომუნალურ ხარჯებს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ნამჯის ეკოსახლის ელექტრო და ცხელწყალმომარაგება შესაძლებელია მზის ბატარეებითა და კოლექტორებით. ამ ხელსაწყო დანადგარების გამოყენებით მომხმარებელი წელიწადში დაზოგავს 4300-4800 კვტ. სთ-მდე ელექტროენერჯიას, რაც ცხადია, შესაძლებელია გაზრდის ასეთი „მწვანე“ სახლების ეკოლოგიურ და ეკონომიკურ მაჩვენებლებს.

ადგილობრივმა მოსახლეობამ ტურისტულ ობიექტთა მომსახურებისთვის უნდა გაიაროს სპეციალური მომზადება/გადამზადება - სასტუმროს მართვის, ტუროპერატორის, გიდის და სხვა, მომსახურების სფეროს შესასწავლად. ასევე შესაძლებელია უნდა ჰქონდეთ მიიღონ მცირე სესხები, ტექნიკური კონსულტაციები. მთავარია, რომ თითოეულ სოფელში შენარჩუნებული იქნეს განვითარების ოპტიმალური დონე, რათა არ შეიქმნას ეკოლოგიური და სოციალური პრობლემები.

უფრო კონკრეტულად, ტურიზმის ეს სახეობა გულისხმობს ტურისტთა მცირე ჯგუფის მოგზაურობას დასვენების მიზნით სოფლის, ზოგჯერ ცენტრიდან მოშორებულ ტრადიციულ დასახლებებში, დასვენებისა და ადგილობრივი ტრადიციების გასაცნობად. ტურისტული ობიექტების მმართველები და მფლობელები სოფლის მკვიდრნი არიან.

ფერმერული, ანუ სასოფლო ტურიზმი დიდი პოპულარობით სარგებლობს მსოფლიოსა და ევროპის მრავალ რეგიონში. ამასთან ერთად ტურისტს საშუალება ეძლევა გაეცნოს და მონაწილეობა მიიღოს სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობაში. გარდა ამისა ზოგიერთი ფერმერი თავის ტერიტორიაზე აწყობს კემპინგებს და ტურისტებს თევზაობისა და ნადირობის საშუალებას აძლევს.

ტურისტებს შეუძლიათ ფერმის ტერიტორიები გამოიყენონ ბაზებად, საიდანაც ლაშქრობები მოეწყობა მეთევზეთა დასახლებებში. ადგილობრივ მცხოვრებთ შეუძლიათ სტუმრებს მისცენ საცხოვრებელი და მონაწილეობა მიიღონ თევზაობაში. ამ სახის ტურიზმის ორგანიზებისათვის შეიძლება ტექნიკური დახმარება გახდეს საჭირო.

სოფელში ამგვარი დასვენება ადამიანს ეხმარება სტრესის დაძლევაში. ცნობილია, რომ სტრესი ხმაურიანი ქალაქური ცხოვრების თანმდევი მოვლენაა. მის დასაძლევად კი ქალაქში მცხოვრებნი სიამოვნებით მიმართავენ სოფლის ტურიზმს.

დღეს საქართველოში დიდ პრობლემად რჩება სოფლების დაცლა. მთიდან და მთისწინეთიდან მოსახლეობის მიგრაცია არ შეჩერებულია. უფრო მეტიც, გაუკაცრიელებული და დაცარიელებული სოფლების რიცხვი წლიდან წლამდე იზრდება. ექსპერტების აზრით, მოსახლეობის სოფლებში დაბრუნება არც მთავრობის შემოთავაზებულ სოფლის მეურნეობის აღორძინების პროგრამას მოჰყოლია. ერთ-ერთი გამოსავალი, ქართული სოფლების დაცლის გადასარჩენად, მდგომარეობს სასოფლო ტურიზმის განვითარებაში.

რამ შეიძლება გამოიწვიოს სოფელში სტუმრობისათვის ტურისტის დაინტერესება?

1. ლამაზი პეიზაჟით და მდიდარი ბუნებით ტკბობის შესაძლებლობამ;
2. სოფლის იდილიურ, წყნარ გარემოში დასვენების შესაძლებლობამ;
3. სტუმართმოყვარე მასპინძელთან კვლავ შეხვედრის სურვილმა;
4. უნიკალური კერძებისა და გლეხური (ქვევრის) ღვინის დაგემოვნების სურვილმა;
5. ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების იაფად შეძენის შესაძლებლობამ.

სოფლად ტურიზმის განვითარება ამცირებს უმუშევრობას და ზრდის ადგილობრივი პროდუქტის გასაღების შესაძლებლობას. დღეს როდესაც სოფლად ცხოვრების პირობები რთულია და ადგილობრივ ფერმერთა ფინანსური შემოსავლები მცირეა, პროდუქტის გასაღების ბაზრების მოპოვება და პროდუქტის პირველადი ღირებულების

გაზრდა მომსახურების დამატებით, სიღარიბის დაძლევის პრიორიტეტული მიმართულებაა. მაგალითისთვის შეიძლება მოვიყვანოთ სოფლად ტრადიციული პროდუქტის წარმოება. მისი საკვებად გადამუშავება და სტუმრების გამასპინძლება, რაც შეიძლება შემდეგი სქემით გამოისახოს:

პირველადი (ნატურალური) პროდუქტი —> პირველადი გადამუშავება —> ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტი —> სასაქონლო ფორმა —> რეალიზაცია.

დამატებითი ღირებულების წარმოქმნის პროცესი შეიძლება მოიცავდეს ასევე სხვა მომსახურებას (ტრანსპორტი, ღამის გათევა, ტრადიციული ხელსაქმე და ა.შ.) ტურისტულ მომსახურებასთან ერთად ეს ქმნის ე.წ. პირდაპირი პროდუქტის დამატებითი ღირებულების ჯაჭვს, რაც მნიშვნელოვნად ზრდის ადგილობრივი მოსახლეობის პირდაპირ შემოსავალს.

დამსვენებლებს მეწარმე, სოფლად ტურისტულ მომსახურებასთან ერთად სთავაზობს ადგილობრივ ტრადიციულ პროდუქტს, ამ შემთხვევაში ეს ტურისტული პროდუქტი ადგილზევე რეალიზდება ანუ მყიდველი თავად მიდის მომწოდებელთან, რაც ერთის მხრივ „უხილავი ექსპორტის“ სახეა და სარეალიზაციო ხარჯებს ამცირებს.

ტურისტის ღამის გათევა გულისხმობს ბინის, საცხოვრებელი ოთახების დაქირავებას, რასაც დაემატება კვება დღეში ერთხელ ან რამდენიმეჯერ. შესაძლებელია სასტუმრო ოთახი

გაქირავდეს კვების გარეშე, ასეთ შემთხვევაში სტუმარს ეძლევა საშუალება სამზარეულოში, აგროპროდუქტებისაგან დაამზადოს სხვადასხვა ადგილობრივი თუ მისთვის ნაცნობი საკვები. [4]

იმისთვის რომ მცირე საოჯახო სასტუმროები სასოფლო და ფერმერული ტურიზმისთვის სათანადო დონეზე განვითარდეს, საჭიროა:

- საოჯახო სასტუმროთა ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება. განსაკუთრებით სანტარული კვანძების, კვების ბლოკების თანამედროვე სტანდარტით მოწესრიგება;
 - კადრების მომზადება და გადამზადება: მუნიციპალიტეტებში ჯერ-ჯერობით დაბალია სერვისის დონე, მომსახურე პერსონალი არ შეეფერება სასტუმრო სახლებისთვის აუცილებელ სტანდარტებს;
 - სოფლად საოჯახო სასტუმროებს არ გააჩნიათ სარეკლამო საინფორმაციო მასალები, როგორც ნაბეჭდი რეკლამის ისე ელექტრონული რეკლამის სახით. განსაკუთრებით მცირეა იმ სასტუმროთა რიცხვი, ვისაც საკუთარი ვებ-გვერდი და ინტერნეტში რეკლამა გააჩნია;
 - საოჯახო სასტუმროებს ძირითადად არ გააჩნიათ დაჯავშნის სისტემები, რაც მნიშვნელოვნად ამცირებს მათ შემოსავლებს, არასრულიდ ატვიფრებს გამო.
- ზოგადი მოთხოვნები საოჯახო სასტუმროების მომსახურების სტანდარტისადმი:
- ოთახის დაჯავშნის სერვისი;
 - სტუმრისათვის განკუთვნილ ყველა ოთახს უნდა ქონდეს ცალკე შესასვლელი, ფანჯარა და სველი წერტილი;
 - სასტუმროს შესაბამისი გამართული ავეჯი;
 - სატელეფონო და ინტერნეტ კავშირი;
 - ადგილობრივი პროდუქტი და სურსათი;
 - ალჭურვილობის ტექნიკური მდგომარეობის კონტროლი;
 - ილუსტრირებული ინფორმაცია სახლის შემოგარენში არსებული ტურისტული ღირსშესანიშნაობების შესახებ;
 - პირველადი სამედიცინო დახმარების აფთიაქი;
 - სტუმრის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;
- აღსანიშნავია, რომ არ არსებობს სახელმწიფო პროგრამა მცირე და საოჯახო სასტუმროების განვითარების შესახებ. განვითარებად ქვეყნებში, რომელიც ტურიზმზეა

ორიენტირებული, არსებობს მცირე და საოჯახო სასტუმროების განვითარების სტრატეგიული გეგმა და პროგრამა. [3]

ჩვენს პირობებში განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს მომსახურების პროცესების წარმოების დახვეწას, მეთოდების გაუმჯობესებას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, შეიძლება გაკეთდეს დასკვნა, რომ სასტუმრო მომსახურება ააგებულია ძირითადი და დამატებითი მომსახურების გაწევის პროცესებზე, რომელთა ხარისხიც დამოკიდებულია ტექნოლოგიის სრულყოფაზე, შემსრულებელთა ოსტატობის დონესა და აღნიშნული პროცესების მართვის ეფექტიანობაზე.

გემო თქმულიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ თუ სტუმარ-მასპინძლობის ამ დარგს რეალურად სათანადო ყურადღება მიექცევა, სახელმწიფოც და საზოგადოებაც მოგებული დარჩება, გაჩნდება შემოსავლის სტაბილური წყარო.

ტურიზმის ასეთი მნიშვნელოვანი ბრენდის შემდგომი განვითარებისათვის საჭიროა:

1. სახელმწიფოს ზრუნვა სასოფლო და ფერმერული ტურიზმის დამკვიდრებისა და პოპულარიზაციისათვის. ამ მიზნით სახელმწიფო პროგრამის შემუშავება, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება, როგორც საერთაშორისო ტურიზმის ინტერესები, ისე ადგილობრივი მოსახლეობის მოთხოვნები ტურიზმის ამ მიმართულებისადმი;
2. სახელმწიფოს ხელშეწყობა სასოფლო და ფერმერული ტურისტული პროდუქტის მრავალფეროვნებისათვის, ამ მიზნით მიზან მიმართული სარეკლამო-საინფორმაციო პოლიტიკის წარმოება, რომელშიც ძირითადად მოაზრება არაკომერციული სახელმწიფო რეკლამა;
3. სისტემატიური მონაწილეობა საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენებსა და ბაზრობებზე;
4. ფერმერული ტურიზმის შესახებ საერთაშორისო კონფერენციებისა და თემატური შეხვედრების ორგანიზება, საქართველოს მხარეების მიხედვით საინფორმაციო-სარეკლამო ბუკლეტების გამოცემა სხვადასხვა ენებზე, პრეს-ტურების ორგანიზაცია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ხარატიშვილი ლ., ტურიზმი სოფლად. ელკანა, 2008
2. Азоев Г. Л., Михайлова Е. А. Обоснование целесообразности развития аграрного туризма. - М.: ЗАО «Финстатинформ», 2009, с. 75
3. ხასაია ი., არნანია-კეპულაძე თ., კეპულაძე გ., სიღარიბის პრობლემა იმერეთის რეგიონის სოფლებში და ტურიზმის როლი მის დაძლევაში. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის მასალების კრებული. თსუ, პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტის გამომცემლობა, თბილისი, 2015. <http://pgie.tsu.ge>
4. ყორღანაშვილი ლ., რა არის აგროტურიზმი. <http://agrokvkaz.ge/agroturizmi/agroturizmi-rogorstturizmis-damoukidebeli-mimarthuleba.html>
5. აღადაშვილი მ., ტურიზმის ბიზნესში ეკოლოგიურად უსაფრთხო ტექნოლოგიების გამოყენების პერსპექტივები საქართველოში, სადისერტაციო ნაშრომი თბ., 2013
6. Knoud J. Rural Tourism: Panacea and paradox. This abridged version produces for Geography Teachers Curriculum Workshop hosted by University of Western Sydney, July 2010

ინტერნეტ-რესურსები:
www.blackseatourism.org
www.eugeorgia.inf
www.allbest.ru

INVOLVEMENT OF ENERGY-SAVING AND ECOLOGICAL FACILITIES IN RURAL TOURISM

DAVID LOLUA

Academic Doctor, Associated Professor of European University, Georgia

KEYWORDS: RURAL TOURISM, HOMESTEAD TOURISM, RESEARCH, EMPLOYMENT, POVERTY

SUMMARY

Rural tourism is a rest in the countryside. People, who have a small farm, are hosts for arriving guests and they have the opportunity for their accommodation and can offer a variety of activities. In recent years the popularity of rural tourism has grown considerably in the developed countries. In this direction there is a growing interest of foreign tourists to the Georgian villages, too. Rural tourism provides very interesting opportunities for business development in the village. Theoretically, any resident of the village who has time, desire and organizational skills can be engaged in the rural tourism. Georgia has great potential for rural tourism development: natural beauty, rich flora and fauna, a lot of cultural and historical monuments, folklore, cuisine and more. The aim of the research is to study the prospects for the development of rural tourism in the country, as additional employment opportunities, together with or on the basis of its own housekeeping rural areas. Research methodology: Theoretical and methodological basis of the study are the works of Georgian and foreign specialists in this field, Legislative acts, as well as methods of the survey, analysis, conclusion. Results and implications: Research into the causes of poverty in the villages of Georgia showed that most of the respondents consider the low incomes and unemployment to

be the main source of the poverty. To improve this situation, it is important that the rural population has been able of additional employment together with a private household, or based on it. Such a possibility is the development of rural tourism and homestead tourism. Conclusion: Development of rural tourism in Georgia will contribute:

1. The creation of new jobs in rural areas.
2. The improvement of the living standards of village inhabitants.
3. The creation of tourism infrastructure.
4. The reduction of seasonality of tourism to nothing (rural tourism is functioning year-round).
5. The development of entrepreneurial activities in the village.
6. The restoration of cultural and natural monuments in rural areas.
7. To attract tourists in the villages.

The proposed works suggest the creation of facilities for alternative, organic, ecologically pure, harmless, energy-saving materials, such as wood, clay and stubbles. Based on the research, it was found that the stubble eco-house is very attractive, cheap and convenient for consumers, because of its thermal characteristics, including accommodation, such materials are acceptable for residential and hotel buildings, for recreation of tourists and protected areas, also in agricultural buildings (farms, warehouses ...), cottages, etc.